

**Одговори и коментари надлежних власти Републике Србије на Извештај
Европског комитета за спречавање мучења и нечовечних или понижавајућих
казни или поступака поводом четврте периодичне посете Републици Србији
спроведене у периоду од 26. маја до 5. јуна 2015. године**

А. Објекти за које је надлежно Министарство унутрашњих послова

14. ii) У извештају Европског Комитета за спречавање мучења и нечовечног поступања или кажњавања констатовано је да је притвореник КПЗ Ниш, који се приликом посете Комитета пожалио да је тучен од стране полицијских службеника у току испитивања и за време трајања притвора, лице за које постоје основи сумње да је дана 20.03.2015. године у угоститељском објекту "Good beer cafe" у Нишу, извршио кривично дело из чл. 113 у вези чл. 30 Кривичног законика Републике Србије¹ (убиство у покушају) и кривично дело из чл. 344 став 2 Кривичног законика Републике Србије (насилничко понашање). Осумњиченом је дана 20.03.2015. године, донето решење о задржавању до 48 сати, након чијег истека му је од стране Вишег јавног тужилаштва у Нишу, дана 21.03.2015.године, одређен притвор у трајању до 30 дана.

Према лицу су поступали полицијски службеници Одељења криминалистичке полиције Полицијске управе у Нишу, а за повреде за које је изјавио да су му нанете од стране полицијских службеника приликом саслушања, у достављеном извештају је констатовано да су задобијене у угоститељском објекту "Good beer cafe" где се одиграо догађај који је резултовао притвором.

14. и 15. У Полицијској управи у Панчеву извршене су провере и утврђено је да предмети наведени у Извештају потичу из кривичних дела, да су исти били прописно обележени, уредно уз потврду о привремено одузетим предметима одузети од извршилаца кривичних дела, и изузети са лица места приликом вршења увиђаја.

У Полицијској управи у Панчеву предмети кривичних дела смештени су у магацински простор – подрум, који је адекватно обезбеђен и обележен а који се налази у сутерену зграде Полицијске управе у Панчеву.

Предмети који су у време контроле затечени од стране Комитета у канцеларијама Одељења криминалистичке полиције - Одсека за сузбијање организованог криминала, су дана када је била посета Комитета донети из магацинског простора – подрума, у циљу подношења кривичних пријава и достављања надлежном тужилаштву.

У Одељењу криминалистичке полиције постоје посебне канцеларије одређене за обављање информативног разговора и препознавање, посебно обележене, које искључиво служе у ту сврху. Овде напомињемо да се информативни разговори обављају у посебним, канцеларијама, не у канцеларијама у којима су пронађени нетипични предмети, те да нису утемељени закључци да су евентуално противзаконите радње, од стране полицијских службеника, вршене у канцеларијама у којима су уједно пронађени нетипични предмети.

---

¹ "Сл. гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014

У Полицијској управи у Панчеву свако позвано или доведено лице се упознаје о својим законским правима, потписује изјаву - образац (права доведеног лица, права осумњиченог лица, права задржаног лица, права малолетника и др). Чињеница да је лице упознато са својим правима констатује се како на обрасцима МУП-а о упознавању лица са његовим правима тако и у записнику о саслушању осумњиченог. Такође се упознаје са правом на адвоката - браниоца, без чијег присуства није у обавези да даје било какву изјаву, као и на право на евентуални лекарски преглед у случају повређивања.

Везано за обилазак службених просторија Полицијске станице у Руми, којом приликом су представници Комитета у просторији број 17, коју користе полицијски службеници Полицијске станице у Руми, Одсека за сузбијање криминалитета, пронашли један комад дрвене подне даске која је део од ламината, обавештавамо да се наведени предмет налазио у углу канцеларије на делу од канцеларијског намештаја обавијен прашином и паучином, што је документовао фотографски један члан делегације Комитета. Ово указује да описани предмет није коришћен нити померан дужи временски период.

У истој просторији том приликом су на металној каси пронађени предмети, укључујући пластичне реплике пиштоља, који потичу из кривичних дела разбојништва или предмета који су достављени Окружном јавном тужилаштву у Руми на одлуку и то:

- реплика пиштоља одузета од лица из Руме против којег је поднета кривична пријава због постојања основане сумње да је извршио кривично дело из члана 206 Кривичног законика Републике Србије (разбојништво),
- реплика пиштоља одузета од лица из Руме против којег је поднето више кривичних пријава због постојања основане сумње да је извршио кривична дела из члана 206 Кривичног законика Републике Србије (разбојништво),
- реплика пиштоља одузета од лица из Сремске Митровице, о чему је извештај достављен Окружном јавном тужилаштву у Руми на одлуку и мишљење,
- реплика пиштоља одузета од лица из Руме, о чему је извештај достављен Окружном јавном тужилаштву у Руми на одлуку и мишљење.

Након извршеног обиласка просторија Полицијске станице Рума, од стране представника Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања, предузете су мере у смислу да је у просторијама Полицијске станице Рума, посебна просторија - канцеларија број 45, која се налази на спратном делу зграде и то у делу који не користе странке нити полицијски службеници, одређена само за смештај предмета који су привремено одузети. Један полицијски службеник задужен је кључем наведене канцеларије број 45, и тај полицијски службеник води посебну евиденцију о предметима који се налазе у наведеној канцеларији. Сви спорни предмети који су затечени у канцеларији број 17 смештени су у канцеларију број 45, до одлуке поступајућег суда и надлежног јавног тужилаштва док је део дрвене подне даске део ламината склоњен из просторија Полицијске станице Рума.

Од стране руководећих полицијских службеника Полицијске станице у Руми, предузете су све неопходне мере како се идентичан догађај не би понављао у наредном периоду.

17. Поступак решавања притужби на рад и поступање полицијских службеника уређен је одредбама члана 234. до члана 243. Закона о полицији² и Правилником о поступку решавања притужби³. Напомињемо да је у току доношење новог Правилника о поступку решавања притужби који ће у потпуности бити усаглашен са одредбама новог Закона о полицији.

Законом о полицији уређен је поступак контроле рада полицијских службеника путем решавања притужби поднетих од стране грађана. Поступак је законом уређен као двостепен. У првом степену по поднетој притужби поступа руководилац организационе јединице, а у другом степену проверу притужбе врши трочлана Комисија у саставу председника Комисије којег представља полицијски службеник, члана Комисије којег представљају запослени у Министарству или полицијски службеници и представник јавности који се именује на предлог органа локалне самоуправе. Напомињемо да је ступањем на снагу новог Закона о полицији као новина прописано да се за члана Комисије за решавање притужби именује или полицијски службеник или запослени у Министарству којег предлаже Дирекција полиције или организационе јединице у којој притуженик ради. На тај начин је омогућено да се и против запослених лица који нису полицијски службеници са статусом униформисано овлашћено службено лице, може поднети притужба и да ће у том случају као члан Комисије бити одређено лице из организационе јединице у којој притуженик ради. По природи посла члана Комисије који ће се у том случају одредити, претпоставља се да је најбоље упознат са радом и поступањем притуженика, при чему се подразумева његова објективност и непристрасност приликом доношења одлуке о поднетој притужби.

Чланове Комисије именује министар на период од четири године.

Законом о полицији прописано је да притужбу може поднети свако лице (притужилац) које сматра да су му поступањем или пропуштањем поступања запосленог при вршењу службених задатака повређена људска и мањинска права и слободе у року од 30 дана од дана када се притужена радња догодила. Уколико се притужена радња догодила након истека рока од 30 дана, притужба се решава у скраћеном поступку. У скраћеном поступку притужбу решава руководилац организационе јединице у року од 60 дана од дана пријема притужбе и извештава подносиоца о исходу поступка.

У прописаном двостепеном притужбеном поступку руководилац организационе јединице у којој притуженик ради, проверава наводе из притужбе при чему је у обавези да проучи све расположиве документе, обави потребне разговоре и учини све што је потребно како би се остварио целовит увид у полицијско поступање на које се притужба односи. Руководилац организационе јединице мора бити објективан и непристрасан у свом раду и не сме трпети утицај других, који би на било који начин угрожени његово професионално расуђивање. По извршеној провери, која мора бити завршена у року од 30 дана од пријема притужбе, позива притужиоца ради разматрања притужбе. Уколико се притужилац не сагласи са изнетим ставовима притужба се доставља Комисији за решавање притужби. Са друге стране, уколико се притужилац не одазове позиву руководиоца и не захтева да по притужби поступа Комисија, сматра се да је притужилац одустао од притужбе. Одељење за притужбе у саставу Секретаријата министарства води посебну евиденцију о закљученим притужбеним поступцима.

---

² "Сл. гласник РС" број 6/16

³ "Сл. гласник РС" број 54/2006"

Посебно напомињемо да је рад у Министарству унутрашњих послова заснован на принципу субординације и изражене хијерархије, што значи да је рад сваког појединца контролисан од стране њему надређеног старешине. Тако, свака радња која се предузима у првостепеном поступку подлеже контроли и процени хијерархијски више инстанце, као што је Дирекција полиције и притужбена јединица у седишту Министарства унутрашњих послова. Ако је у поступању полицијског службеника на којег се притужба односи (притуженика) неко био телесно повређен или изгубио живот, уколико је употребљено ватрено оружје или неко од средстава принуде и сл. руководилац организационе јединице дужан је да без одлагања о примљеној притужби обавести притужбену јединицу у седишту и дикретора полиције. Уколико притужба садржи елементе кривичног дела, о притужби се без одлагања обавештава надлежни јавни тужилац, Сектор унутрашње контроле полиције и руководилац организационе јединице у којој притуженик ради. Такође, надзор над решавањем притужби од стране руководиоца организационе јединице врше надлежна притужбена јединица и Дирекција полиције Министарства.

Поступак решавања притужбе пред Комисијом за решавање притужби регулисан је Законом о полицији, при чему Комисија заседа у потребном броју већа у седишту Министарства унутрашњих послова и седишту полицијских управа.

Седнице Комисије су јавне, што указује на транспарентност у раду. Свим заинтересованим лицима омогућено је да присуствују седници и прате ток, као и радње које се предузимају у поступку. Чланови Комисије могу да искључе јавност из разлога заштите поверљивих података.

Чланови Комисије су потпуно равноправни у одлучивању. На основу свих доказа изведених у поступку, као и на основу обављених разговора са известиоцем којег представља руководилац организационе јединице, притужеником и притужиоцем, чланови Комисије доносе одлуку гласањем којем не присуствују остала позвана лица. Донета је она одлука за коју гласају најмање два члана Комисије. Представник јавности има право да издвоји мишљење и свој став образложи у писаној форми, а његов акт постаје саставни део Записника који се води на Комисији.

Уколико је притужилац незадовољан одлуком чланова Комисије може се обратити лицу овлашћеном од стране министра за надзор над радом Комисије, о чијој се одлуци обавештава, а такође на располагању притужилац има и сва правна средства за заштиту његових права и слобода пред другим надлежним органима. О извршеном надзору поред притужиоца обавештава се и Кабинет министра полиције.

Евиденцију притужби и извештавање о решавању притужби врше надлежне притужбене јединице у складу са прописом којим се уређују евиденције и обрада података у области унутрашњих послова. Годишњи извештај се јавно објављује на службеном веб-сајту Министарства.

Током 2014. године Министарство унутрашњих послова примило је укупно 1.904 притужбе, од чега је 1.244 решено у првом степену, пред руководиоцем организационе јединице. Мериторно је укупно одлучивано по 1.761 притужби, од чега су у 200 случајева утврђени пропусти у раду притуженика, а у 1561 нису. У односу на укупан број притужби око 10% је основано или делимично основано.

У периоду од 01.01.2015. до 30.06.2015. године Министарство унутрашњих послова је примило укупно 820 притужби, што у просеку износи око 136 месечно. У првом степену по 381 притужби поступак је окончан након мериторног одлучивања, док су 284 притужбена предмета уступљена на рад Комисијама. У моменту сачињавања овог извештаја 93 поступка била су у току. Од укупног броја притужбених предмета у око 20% случајева утврђени су пропусти у раду притуженика.

Анализом изнетих података о броју поднетих притужби запажа се да је у првом полугодишту 2015. године дошло до благог опадања броја поднетих притужби.

Напомињемо да се детаљније информације у вези са поднетим притужбама могу погледати на званичном веб-сајту Министарства.

Што се тиче препоруке о оснивању независног полицијског механизма за притужбе, истичемо да је притужбени поступак један од начина интерне контроле рада припадника Министарства унутрашњих послова и начином на који је тренутно прописан поступак решавања притужби, независност приликом одлучивања као и непристрасност и објективност обезбеђена је управо из разлога изражене субординације и хијерархије у Министарству унутрашњих послова. Претпоставка је да поступање, односно примену полицијских овлашћења према грађанима, а имајући у виду специфичну природу посла коју полицијски службеници обављају, најбоље познаје управо припадник овог Министарства.

Поред наведеног, поступање супротно закону увек за собом повлачи одговорност, било да је у питању дисциплинска, прекршајна или кривична одговорност, а контрола рада полиције путем притужбеног поступка представља и једну врсту медијације где првенствено постоји жеља да се спорни однос реши мирним путем усаглашавањем ставова руководиоца организационе јединице и притужиоца, односно да се тим путем дође до споразума који ће бити прихватљив како за притужиоца, тако и за супротстављену страну.

Неизоставно је и напоменути да је сваки полицијски службеник у обавези да приликом примене полицијских овлашћења води рачуна о Кодексу полицијске етике⁴ коју је прописало Министарство унутрашњих послова Републике Србије.

25. Одредбом члана 288. Законика о кривичном поступку Републике Србије⁵ у ставу 1., предвиђено је на који начин се позивају лица у својству грађанина и о којим правима се у писаном позиву поучавају: "Полиција може позивати грађане ради прикупљања обавештења. У позиву се мора назначити разлог позивања и својство у коме се грађанин позива. Принудно се може довести лице које се није одазвало позиву само ако је у позиву било на то упозорено."

27. Министарство унутрашњих послова је у поступку израде новог Правилника о начину примене полицијских овлашћења, у складу са Законом о полицији, у којем је у члану 46. предвиђено да полицијски службеник који врши задржавање мора одмах организовати пружање потребне медицинске помоћи и смештај у одговарајућу здравствену установу, за болесно или повређено лице, коме је очигледно потребна лекарска помоћ или лице које показује знакове тежег тровања алкохолом или другим

⁴ "Сл. гласник РС", број 92/2006

⁵ "Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014

средствима. Такође, полицијски службеници, по захтеву медицинског особља, из разлога безбедности могу присуствовати здравственом прегледу лица и то полицијски службеник који је истог пола као и лице које се прегледа.

33. Просторија за задржавање у Полицијској станици Бечеј се од 02.04.2013. године не користи за задржавање лица. У току је адаптација просторија које ће се користити за задржавање лица. Задржавање лица се врши у просторијама Полицијске станице Србобран и Полицијске станице Врбас.

36. У току 2015. године, у складу са препорукама Европског Комитета за спречавање мучења и нечовечног поступања или кажњавања, реновиране су просторије за задржавање у следећим полицијским станицама: Нови Пазар, Тутин, Сјеница, Кикинда, Кањижа и Свилајнац. Планом извршења буџета за 2016. годину предвиђени су следећи радови:

- санација просторија за задржавање у Одељењу саобраћајне полиције Сремска Митровица
вредност 1.500.000,00 динара без ПДВ
- санација просторија за задржавање на територији Полицијске управе у Новом Саду
вредност 2.700.000,00 динара без ПДВ
- санација просторија за задржавање на територији Полицијске управе у Крагујевцу
вредност 2.000.000,00 динара без ПДВ
- санација просторија за задржавање на територији Полицијске управе у Суботици
вредност 2.000.000,00 динара без ПДВ
- санација просторија за задржавање на територији Полицијске управе у Лесковцу
вредност 2.000.000,00 динара без ПДВ
- формирање просторија за задржавање на граничном прелазу Прешево (железнички гранични прелаз)
вредност 2.000.000,00 динара без ПДВ

38. Од стране Сектора унутрашње контроле полиције дана 22.04.2015. године против полицијског службеника СГП Београд поднета кривична пријава Трећем основном јавном тужиоцу за кривично дело „Злостављање и мучење“ из члана 137. став 3. у вези става 1. и 2. Кривичног законика Републике Србије. Такође, након спроведеног поступка утврђивања чињеничног стања против полицијског службеника, поднет је закључак о покретању дисциплинског поступка, због сумње да је извршио тешку повреду службене дужности из члана 157. став 1. тачка 3,7 и 14. Закона о полицији који је био на снази у том тренутку⁶. Поводом истог догађаја, због пропуштања предузимања мера из своје надлежности, против другог полицијског службеника СГП Београд, сачињен је закључак за покретање дисциплинског поступка, због сумње да је извршио тежу повреду службене дужности предвиђене чланом 157. став 1. тачка 14. тада важећег Закона о полицији.

39. Полицијски службеници Управе граничне полиције, Станице граничне полиције Београд успоставили су контакт са надлежнима из АД Аеродром „Никола Тесла“ Београд у циљу изградње наведене просторије. Том приликом од стране представника АД Аеродром „Никола Тесла“ Београд, предочено је да је завршена израда техничке документације за доградњу фингерског ходника „Ц“ на аеродрому „Никола Тесла“

---

⁶ „Службени гласник РС”, бр. 101/05, 63/09 – УС, 92/11 и 64/15

Београд, у оквиру којег је планирана и изградња поменуте просторије која ће бити изграђена у складу са важећим прописима и препорученим стандардима као и да је „Идејни пројекат за доградњу фингерског ходника „Ц“ на аеродрому „Никола Тесла“ Београд“ достављен Министарству унутрашњих послова, Управи граничне полиције на сагласност. Узимајући у обзир препоруке Заштитника грађана које се односе на изградњу поменуте просторије, Управа граничне полиције МУП РС је дана 01.10.2015. године дала сагласност на наведени идејни пројекат, и пратиће ток изградње у смислу испуњености свих препорука.

40. У случају задржавања лица у транзитној зони Аеродрома „Никола Тесла“, полицијски службеници Управе граничне полиције, СГП Београд, сходно Упутству о доведеним и задржаним лицима, у целости поштују права задржаних лица, саопштена на матерњем или језику који страни држављани разумеју, уз обезбеђену, благовремену према потреби здравствену негу и помоћ. Сходно члану 104. Закона о полицији и овлашћења полиције да одреди боравак у Прихватилишту за странце, странцу коме није дозвољен улаз у земљу, а којег није могуће одмах удаљити, може се у складу са законом којим се уређују послови у вези са странцима, одредити боравак под надзором полиције, у објекту одређеном за ту намену за време које је неопходно за његово удаљење из земље. За време тајања боравка полицијски службеници дужни су да према странцу поступају уз строго придржавање етичких принципа у вршењу полицијских послова.

Б. Објекти за које је надлежно Министарство правде

Захваљујемо се делегацији Комитета на препорукама које су дате у циљу унапређења система извршења кривичних санкција у Републици Србији.

У односу на изнете коментаре и препоруке Комитета, достављамо следеће изјашњење:

41. Управа за извршење кривичних санкција успешно реализује мере и активности које су прописане Стратегијом развоја система извршења кривичних санкција у Републици Србији до 2020. године и припадајућег Акционим планом. Нови облик независне контроле, судија за извршење кривичних санкција, који је уведен 2014. године у наш правни систем, допринео је делотворнијој заштити права лица лишених слободе. Судије за извршење су прошле специјализовану обуку из ове области. У току 2015. године судије за извршење су донеле 315 одлука у предметима по притужбама и захтевима за судску заштиту лица лишених слободе, због повреде права прописаних законом или других неправилности које су током извршења казне затвора или мере притвора учињене. Од овог броја усвојено је 27 захтева лица лишених слободе.

У циљу унапређења нормативног оквира у области извршења кривичних санкција, на основу новог Закона о извршењу кривичних санкција, Министар правде је донео подзаконске акте који ближе регулишу положај и поступање према лицима лишеним слободе у складу са међународним стандардима и то: Правилник о мерама за одржавање реда и безбедности у заводима за извршење кривичних санкција, Правилник о дисциплинском поступку према осуђеним лицима, Правилник о кућном реду казнено-поправних завода и окружних затвора, Правилник о извршењу мере притвора, Правилник о одећи, обући, рубљу и постељини осуђених лица, Правилник о раду осуђеног, Правилник о кућном реду Специјалне затворске болнице, Правилник о

упућивању осуђених прекршајно кажњених и притворених лица у заводе за извршење кривичних санкција. У јулу месецу 2015. године, донет је и нови Правилник о третману, програму поступања, разврставању и накнадном разврставању осуђених. Правилник садржи Упитнике за процену ризика осуђених лица на казне затвора до три године и преко три године. Такође, израђена је и нова Директива о начину рада службеника третмана у заводима, процедурама у раду и изгледу и садржају докумената током утврђивања, спровођења и измене програма поступања.

У октобру месецу 2015. године, донет је и нови Правилник о интерном надзору над радом завода за извршење кривичних санкција, којим је детаљно одређен поступак контроле рада и законитости поступања у заводима, у областима као што су: остваривање и заштита права лица лишених слободе, спровођење третмана, радно ангажовање, безбедност лица лишених слободе и др.

Управа за извршење кривичних санкција је у сарадњи са Мисијом ОЕБС у Србији у месецу марту 2015. године, израдила Приручник за осуђенике, Водич за осуђенике и Приручник за притворенике. Нови приручници су урађени на основу Закона о извршењу кривичних санкција и подзаконских аката и прилагођени су потребама лица лишених слободе. Такође, водич за осуђенике и пратећи правилници су одштампани за потребе осуђеника и преведени на језике мађина и енглески језик. Урађени су и посебни обрасци за подношење притужби, жалби и захтева за судску заштиту, који су доступни осуђеним лицима. Овом акцијом је испуњена мера успостављања делотворног система информисања лица лишених слободе у заводима која је прописана Акционим планом.

На основу мера прописаних Стратегијом у области спровођења третмана према осуђеним лицима и унапређења обуке запослених, Управа за извршење кривичних санкција је обезбедила средства из пројекта ЕУ - ИПА фонд 2013. за едукацију запослених и унапређење рада Центра за обуку и стручно оспособљавање Управе. У оквиру овог пројекта, чија реализација почиње у 2016. години, спровешћемо обуке за тренере: запослене у служби за третман за спровођење специјализованих програма третмана за осуђена лица, за руководиоце у заводима и за припаднике службе обезбеђења. Посебно истичемо да ће се организовати и обука за тренере - здравствене раднике за примену Истанбулског протокола УН-а.

Успостављена је сарадња са министарством надлежним за просвету, што омогућава да се са осуђеним лицима ефикасно реализује програм Функционалног основног образовања одраслих осуђених лица која се налазе на издржавању казне затвора. Потписани су уговори између завода: ВПД у Крушевцу, КПЗ у Нишу, КПЗ у Пожаревцу-Забели, КПЗ за жене у Пожаревцу, КПЗ у Сремској Митровици и надлежних градских школа.

У складу са домаћим прописима и међународним стандардима извршена су и бројна инвестициона улагања и побољшани смештајни услови у казнено поправним установама.

У 2015. години завршена је реконструкција и проширење једног дела смештајних капацитета у Окружном затвору у Ужицу, као и радови на завршетку Ц павиљона у КПЗ у Нишу. Такође, завршени су радови на реконструкцији смештајних капацитета једног блока у Окружном затвору у Београду и кухиње и једног блока у Специјалној

затворској болници, као и дела V павиљона у КПЗ у Пожаревцу-Забели за смештај старих лица и инвалида. Радови на реконструкцији смештајних капацитета у КПЗ за малолетнике у Ваљеву су такође завршени и објекти су усељени.

Урађен је Нацрт стратегије за социјалну реинтеграцију и прихват осуђених лица до 2020. године, која је представљена представницима ресорних министарстава и организацијама цивилног друштва на округлом столу. У склопу ове стратегије су планиране све активности неопходне за успешнији прихват осуђених лица након изласка са извршења казне затвора, што подразумева и бољу међуресорну сарадњу надлежних министарстава, у циљу успешније реинтеграције у социјалну средину. Потписан је меморандум о сарадњи између Управе за извршење кривичних санкција и невладине организације Центра за превенцију криминала и постпеналну помоћ Неостарт, у циљу унапређења ове области и адекватнијег укључивања локалних самоуправа. Перманентно се проширује сарадња са организацијама цивилног друштва које се баве овом проблематиком.

У оквиру области извршења алтернативних санкција и мера приметан је напредак. Отворене су Повереничке канцеларије у 25 градова према седиштима виших судова у Републици Србији, донети су подзаконски акти на основу новог Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, запослено је осам нових повереника у 2015 години, и завршене су обуке за све поверенике и службенике третмана који су ангажовани на реализацији алтернативних санкција и мера.

44. Ситуација у Републици Србији у погледу пренасељености завода за извршење кривичних санкција значајно се побољшала у односу на период од претходне посете Комитета. На дан 1. јануара 2015. године, у заводима се налазило 10.288 лица лишених слободе, а укупни смештајни капацитети су били 9.340 места, тако да је густина насељености износила 110,1 лица на 100 места.

Бројно стање лица лишених слободе на дан 01.01.2016. године је 10.064, а смештајни капацитети су повећани на 9.459 места.

Спровођењем мера које су предвиђене Стратегијом за смањење преоптерећености смештајних капацитета у заводима за извршење кривичних санкција у Републици Србији у периоду од 2010. до 2015. године и Акционим планом постигнути су следећи резултати: смањење броја притворених лица, повећање извршења алтернативних санкција и мера, доношење већег броја одлука о условном отпусту у односу на ранији период, примена Закона о амнестији и повећање смештајних капацитета у затворима.

Учешће притворених у укупном броју лица лишених слободе знатно је смањено. 2010. године, број притворених лица је достигао 30% од укупног броја лица лишених слободе (31.12.2010. године у српским затворима је било 3.332 притвореника). Међутим, од 2012. године, број притворених лица се на годишњем нивоу смањује на 24,7 %, а тај тренд се наставио и каснијих година, тако да је 2013. године износио 18,5%, а крајем 2014. године забележено је даље смањење на 15,49 %, да би крајем 2015. године, тај проценат износио 15,29, с обзиром да је 31.12.2015. године у притвору било 1.539 лица.

У области извршења алтернативних санкција приметан је напредак. На основу Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера донет је Правилник о начину извршења ванзаводских санкција и мера и организацији и раду повереника, као и Правилник о

надзору над извршењем алтернативних санкција. Отворене су канцеларије за извршење алтернативних санкција у седиштима свих виших судова у Републици Србији (25 канцеларија), тако да је комплетирана мрежа за извршење алтернативних санкција и мера, запослен је додатан број повереника у новоотвореним канцеларијама, организовани су многобројни округли столови и едукације носилаца правосудних функција и повереника, као и промовисање постигнутих резултата у јавности у циљу сензибилизације јавног мњења. У 2015. години повећан је број извршених алтернативних санкција и мера (368 казни рада у јавном интересу изречених у кривичном и прекршајном поступку; 7 условних осуда са заштитним надзором; 1214 казни затвора без напуштања просторија у којима осуђени станује (тзв. кућни затвор) и 178 мера за обезбеђење присуства окривљеног и несметано вођење кривичног поступка -забране напуштања стана (тзв. кућни притвор).

У периоду од 2012. до 2016. године бележи се стално увећање броја условно отпуштених са извршења казне затвора. Према подацима Управе у 2012. години условно је отпуштено 600 лица (8,14% од укупно отпуштених са извршења казне затвора те године), док је 2013. године условно отпуштено 1082 осуђеника (16,25% од укупног броја отпуштених), 2014. године 20,6% (1230 лица), а 2015. године 1581 осуђено лице, што је 26,4 % од укупног броја отпуштених са извршења казне затвора.

Применом Закона о амнестији, који је донет у новембру месецу 2012. године, до краја те године са издржавања казне отпуштено је 1228 лица, 2013. – 1221 лице. Од 2014. године примећује се смањење ефекта амнестије, тако да је у 2014. години, по овом основу отпуштено 282 осуђена лица, а током 2015. године 49 лица. Значајно је да се број лица лишених слободе одржава на приближно истом нивоу од краја 2012. године, када је и почела примена Закона о амнестији, просечно око 10.200 лица лишених слободе, иако се ефекти амнестије смањују. Имајући у виду да је 31.12.2010. године, број лица лишених слободе био 11.211, пренасељеност у заводима је сведена у прихватљивије оквире.

Управа је континуирано радила на побољшању услова смештаја и повећању капацитета у заводима. Издвојићемо најзначајнија инвестициона улагања која су допринела усклађивању услова смештаја са међународним стандардима: изграђен је нови завод затвореног типа са посебним обезбеђењем у Београду, који је почео са радом 2012. године; реновирана су четири блока у Окружном затвору у Београду и три блока у Специјалној затворској болници; обезбеђени су нови капацитети у Казнено-поправном заводу у Београду-Падинској Скели и у Окружном затвору у Суботици; у Васпитно-поправном дому у Крушевцу изграђени су нови капацитети за смештај малолетника; завршена је реконструкција Казнено-поправног завода за малолетнике у Ваљеву; завршена је реконструкција смештајног објекта у Казнено-поправном заводу у Нишу и др.

У складу са Стратегијом развоја система извршења кривичних санкција до 2020. године, планиране су бројне инвестиционе активности којима ће се постићи побољшање смештајних услова и повећање смештајних капацитета у затвореним одељењима завода, где постоји највећа пренасељеност и то: реконструкција смештајних капацитета и изградња нових павиљона у Казнено-поправном заводу за жене у Пожаревцу, реконструкција смештајних капацитета у Окружном затвору у Београду, реконструкција смештајних капацитета у Специјалној затворској болници у Београду, реконструкција објекта у Васпитно поправном дому у Крушевцу, изградња и

реконструкција смештајних капацитета у Казнено-поправном заводу у Пожаревцу-Забели, изградња и реконструкција смештајних капацитета у Казнено-поправном заводу у Сремској Митровици, изградња новог објекта у Окружном затвору у Лесковцу и изградња новог пријемног објекта у Казнено-поправном заводу у Нишу са пратећим садржајима.

Свакако најважнији пројекат у наредном периоду представља изградња два нова затвора. Припремни радови за изградњу затвора у Панчеву и Крагијевцу су у току. У склопу пројекта изградње новог објекта за смештај 500 лица лишених слободе у Панчеву, донет је Закон о потврђивању Оквирног споразума о зајму LD 1764 (2012) између Банке за развој Савета Европе и Републике Србије, тако да ће изградња почети у другом тромесечју 2016. године. У другој половини 2016. године, након конституисања Народне скупштине, биће донет и Закон о потврђивању Оквирног споразума за изградњу новог затвора у Крагујевцу за смештај 400 лица лишених слободе.

Министарство правде је на основу извршене анализе спровођења Стратегије за период од 2010. до 2015. године, израдило Предлог нове Стратегије за период до 2020. године. Предлог нове Стратегије обухвата области у којима је неопходно интервенисати, како би се до краја решио проблем преоптерећености смештајних капацитета у заводима за извршење кривичних санкција, а акценат је на мерама које ће допринети повећању броја алтернативних санкција и мера и условног отпуста, већем броју специјализованих програма третмана за осуђенике као и на реконструкцији и проширењу смештајних капацитета за лица лишена слободе.

49. Комитет је изнео наводе о притужбама на неадекватно поступање према затвореницима. У вези са изнетим запажањем, обавештавамо Вас да је запосленима у заводима за извршење кривичних санкција јасно пренета порука да морају да поштују одредбе Закона о извршењу кривичних санкција и Правилника о мерама за одржавање реда и безбедности у случајевима употребе мера принуде и да је свако противзаконито поступање запослених кажњиво. Управа редовно спроводи обуке запослених у служби за обезбеђење у Центру за обуку и стручно оспособљавање запослених. Поред обука које се организују у складу са годишњим планом и програмом рада Центра, Управа у сарадњи са Заштитником грађана и невладиним организацијама спроводи и тренинге за запослене на тему „Превенција тортуре“. Управа је обезбедила средства из фонда Европске уније за пројекат „Унапређење програма обука у Центру за обуку и стручно оспособљавање Управе“, са чијом реализацијом ће се отпочети у току 2016. године. У оквиру пројекта биће обучени тренери, запослени у служби за обезбеђење, који ће водити нове облике обуке за припаднике службе за обезбеђење, у складу са препорукама Комитета.

У циљу решавања проблема неадекватног поступања запослених, руководиоци у заводима и старешине у служби за обезбеђење врше редовне и ванредне обиласке и у директном су контакту са осуђеницима. Организована је специјална физичка обука припадника Службе за обезбеђење са акцентом на мануелним техникама обуздавања лица лишених слободе и наставна тема оперативни рад - вештина комуникације. Свака притужба лица лишених слободе се детаљно испитује и разматра, а у случајевима где има елемената било које врсте неадекватног поступања од стране припадника Службе за обезбеђење одмах се предузимају мере како би се такво понашање санкционисало. Такође, новим Законом о извршењу кривичних санкција прописано је да се осуђени

може директно обратити судији за извршење уколико сматра да му је право на живот или телесни интегритет озбиљно угрожено.

У превенцији тортуре велики значај имају и посете независних тела и органа: Заштитника грађана, Националног механизма за превенцију тортуре, Скупштинске комисије за контролу извршења кривичних санкција, судије за извршење, као и невладиних организација. Успостављен је ефикасан систем информисања лица лишених слободе о остваривању и заштити њихових права у заводима.

Напомињемо да је Заштитник грађана у свом извештају за 2015. годину, објавио да је Национални механизам за превенцију тортуре у 2015. години, обавио седам тематских посета у циљу испитивања навода о тортури. Обављене су четири посете заводима (КПЗ Ниш, КПЗ Пожаревац-Забела, ОЗ Лесковац и притворска јединица у Окружном затвору у Београду). Посете су биле ненајављене и спроведене су у вечерњим часовима. Без присуства припадника органа власти, интервјуисано је укупно 210 лица лишених слободе од којих нико није изнео наводе о тортури.

На основу извршеног увида у документацију КПЗ у Нишу, утврђено је да је према притвореном лицу Д.Д. примењена мера принуде „Физичка снага“ и „Везивање“. Приликом испитивања оправданости примене мера принуде утврђено је да мера принуде није примењена у складу са законом, због чега је против 5 (пет) припадника Службе за обезбеђење покренут дисциплински поступак и привремено су удаљени са рада, а због теже повреде радне дужности су кажњени новчаном казном. Због постојања основа сумње да у њиховим поступцима постоје елементи кривичног дела поднета је кривична пријава Основном јавном тужилаштву у Нишу. Дана 08.06.2015. године од стране Основног тужилаштва у Нишу добили смо допис у коме нас обавештавају да су донели одлуку да нема места покретању кривичног поступка поводом овог догађаја.

50. Стандарди лекарског прегледа након примене мера принуде, евидентирање повреда и обавештавање надлежног тужилаштва о случајевима неадекватног поступања према лицима лишеним слободе пренете су управама затвора као обавезујуће упутство и биће предмет редовних и ванредних контрола рада у заводима.

У циљу унапређења рада здравствених служби у заводима у оквиру пројекта који се финансира из фонда ЕУ „Унапређење програма обука у Центру за обуку и стручно оспособљавање Управе“, са чијом реализацијом ће се отпочети у току 2016. године, посебан део се односи на едукацију запослених за примену Истамбулског протокола. Предвиђена је обука за тренере (лекаре запослене у заводима), тако да ће овај вид едукације постати саставни део обуке у Центру за обуку.

52. У циљу превенције насиља међу лицима лишеним слободе службеници третмана обављају разговоре са осуђенима, организују програме контроле агресивног понашања. Припадници службе за обезбеђење у оквиру редовне обуке у Центру за обуку похађају часове на којима се представља реаговање у ситуацијама насиља између самих осуђеника. Напред наведени програм који финансира ЕУ обухватиће и унапређење обуке у овом сегменту. У односу на наводе да је основни узрок насиља међу самим осуђеницима недовољан број запослених у служби за обезбеђење, обавештавамо Вас да је Управа за извршење кривичних санкција, на основу утврђеног плана у 2016. години, расписала конкурс за пријем 150 припадника службе за обезбеђење у заводима и у току је тестирање пријављених кандидата.

Управе затвора редовно обавештавају надлежна јавна тужилаштва о свим случајевима у којима постоје основи сумње да је извршено кривично дело, као последица насиља међу самим осуђеним лицима. Све повреде које су последица насиља између затвореника се региструју и покреће се дисциплински поступак против лица за која постоје основи сумње да су учинила дисциплински преступ насиље према другом лицу, физичко или психичко злостављање другог лица. На одлуку о дисциплинском кажњавању осуђени имају право жалбе судији за извршење.

53. У односу на коментаре Комитета за примену мере везивање током спровода лица, обавештавамо Вас да само у оправданим случајевима, на основу процене ризика, осуђено лице може бити везано са рукама на леђима. Везивање ногу врши се само изузетно када је то изричито назначено у налогу за спровод на основу процене ризика. Нова специјална возила (марице) су опремљена вентилаторима за довод чистог ваздуха и грејањем, као и сигурносним камерама које све време транспорта путем монитора у предњем делу возила прате припадници Службе за обезбеђење који врше спровод.

54. Када је реч о запажањима Комисије о ношењу службених палица, у Окружном затвору у Београду дуже време уназад пракса је да се исте не носе, тачније да се одлажу у канцеларијама командира и да се ради о спорадичним случајевима који су се могли сусрести по блоковима, али да то свакако није општа слика у овој установи. Уважавајући препоруке Комитета, донет је Правилник о униформи, ознакама, наоружању, специјалним возилима и другој опреми у Управи за извршење кривичних санкција („Службени гласник РС“ број 29/2016), који садржи одредбу о начину ношења службене палице, тако да иста не буде видљива. У делу Правилника у коме се опредељује изглед униформе припадника службе за обезбеђење – панталона, прописано је да се на десној страни ногавице у пределу штепа дужином ноге нашива џеп дужине и ширине палице.

55. Радови на реконструкцији блокова у Окружном затвору у Београду. Након посете Комитета, завршени су радови на адаптацији још једног притворског блока. У току је тендер за избор најповољнијег понуђача за адаптацију још једног притворског блока у складу са европским стандардима, која ће бити изведена у 2016. години. Када је реч о звону за позивање унутар смештајног простора лица лишених слободе, потребно је напоменути да је систем омогућен у адаптираним блоковима 3.1 и 4.1, а да ће бити уложени напори да се у блоковима у којима нису уведени, исти спроведу кроз извођење радова на блоку 4.2 које је планирано за ову годину. У осталим деловима смештајних капацитета биће предвиђено увођење ових система кроз будуће адаптације и текућа одржавања објекта. Планирано је да се комплетна реконструкција блокова у Окружном затвору у Београду заврши 2019. године.

56. У овој тачки се наводи изузетно лоше стање у павиљонима III, IV, и „Одмаралиште“ у КПЗ у Сремској Митровици у виду лошег санитарног чвора, лоших плафона и зидова, недостатка стакла на прозорима итд. Поменути павиљони се парцијално и по приоритету реновирају (поправљен је кров на одмаралишту - више не прокишњава, окречени су III и IV-ти павиљон и поправљени су прозори. Набављени су нови душеци и одређени број нових кревета.

Ове године у плану је сређивање санитарног чвора као и даље адаптације павиљона по приоритетима у складу са финансијским могућностима Завода. У априлу месецу 2016. године, започета је комплетна реконструкција објекта „Одмаралиште”.

57. Залагањем стручних служби и управе завода у погледу третманског рада и примене Правилника о третману у делу разврставања и накнадног разврставања смањен је број осуђених лица у пријемном одељењу, тако да се тренутно не користе помоћни лежајеви и број осуђених лица по собама је прихватљив.

У току је припрема пројектне документације на основу које ће у наредном периоду бити изведени радови на изградњи новог павиљона, у оквиру кога ће бити изграђен и нови стационар. Окончавањем ових радова биће решен проблем пренасељености и квалитета боравка осуђених лица у КПЗ у Сремској Митровици.

58. Почетком априла месеца 2016. године у КПЗ у Нишу усељен је реновиран Ц павиљон и осуђена лица из Д павиљона и Б-4 одељења су премештена у овај павиљон.

Одмах након одласка делегације Европског комитета извршено је реновирање соба које се налазе у приземљу Другог павиљона, а просторије у подруму Другог павиљона су закључане и извршено је њихово печење.

Све просторије у Другом павиљону и Одсеку притвора опремљене су утичницама за струју са напоном од 220 V.

59. Почетком априла месеца 2016. године у КПЗ у Нишу усељен је реновиран Ц павиљон и осуђена лица из Д павиљона и Б-4 одељења су премештена у овај павиљон.

60. Комитет је навео недостатак природног светла и недовољно вентилације у појединим просторијама у Окружном затвору у Панчеву. Напомињемо да смо након спроведеног поступка са органима локалне самоуправе утврдили да тренутно не може да се утиче на овај проблем, јер је зграда Окружног затвора у Панчеву Одлуком о утврђивању непокретних културних добара од великог значаја⁷, утврђена као непокретно културно добро и са Старим градским језгром Панчева чини просторно културно историјску целину од великог значаја. Планом генералне регулације⁸, којим су утврђене границе историјског језгра Панчева, прописано је да за радове на објектима и парцелама у оквиру њих, поред осталих дозвола надлежних органа, неопходно је прибавити услове и сагласности од надлежног органа за заштиту културних добара, у конкретном случају Завода за заштиту споменика културе у Панчеву. Управник Окружног затвора у Панчеву писмено се обратио Заводу за заштиту споменика културе у Панчеву са молбом да Завод изда мишљење и одобрење за радове на реконструкцији зграде Окружног затвора у Панчеву, у улици Његошевој бр.6, у циљу побољшања услова боравка притворених лица, а по препорукама Европског комитета за спречавање мучења и нечовечних или понижавајућих казни или поступака. Завод за заштиту споменика културе у Панчеву доставио је негативно мишљење о могућности реализације предложене интервенције на објекту у улици Његошева бр.6 у Панчеву, са становишта заштите културних добара.

⁷ „Службени лист АПВ“, број 25/91

⁸ „Службени лист Општине Панчево“ број 19/2012

До потпуног престанка коришћења овог објекта, због изградње новог затвора у Панчеву (планирани рок завршетка изградње новог затвора је 2018 године), управа завода ће у оквиру постојећих могућности, вршити адаптацију овог простора. Окружни затвор у Панчеву је предузео мере и побољшао хигијенске услове у спаваоницама, колико то дозвољавају архитектонски услови. Урађена је санација мокрих чворова. Окренене су просторије у којима бораве лица лишена слободе.

Зграда затвора у Панчеву је прикључена на систем градског централног грејања, које добро функционише. На систем грејања су прикључене управна зграда, у којој се налазе канцеларије за запослене и просторије за смештај лица лишених слободе.

61. У периоду повећаног бројног стања лица лишених слободе у Окружном затвору у Панчеву у спаваоницама јесте било по шест осуђеника, с тим што те спаваонице имају површину од 11,4 м². Након посете Европског комитета, размештајем осуђених лица (премештај у ОЗ у Смедереву једног броја осуђених) и адаптацијом две собе у којима се извршавала мера притвора за лица женског пола и смештајем осуђених лица у те просторије, у шест спаваоница, наведене површине, смањен је број осуђених лица са шест на три лица, а у спаваоници површине од 56 м² сада се налази 14 лица. Урађена је санација мокрог чвора.

Формирано је пријемно одељење са осам кревета, мокрим чвором и приступом природном светлу. У свим просторијама у којима бораве лица лишена слободе извршено је кречење и санација мокрих чворова. Такође, комплетно је реновирано осуђеничко купатило, у којем је уграђена нова санитарна опрема. Бројно стање лица лишених слободе је смањено. У време посете представника Комитета бројно стање у Окружном затвору у Панчеву са одсеком у Вршцу било је 189 лица (у Панчеву 137, у Вршцу 52 лица), док се на дан 01.12.2015. године у овом заводу налази 141 лице (у Панчеву 100, у Вршцу 41 лице). На смањење бројног стања у овом заводу утиче примена новог Правилника о упућивању осуђених, прекршајно кажњених и притворених лица у заводе за извршење кривичних санкција („Службени гласник РС“ број 31/2015) којим је Окружни затвор у Панчеву растерећен од упућивања лица која имају пребивалиште на територији виших судова у Пожаревцу и Смедереву, а која су преусмерена у Окружни затвор у Смедереву, који нема проблема са пренатрпанашћу капацитета.

На средњерочном плану предвиђено је дефинитивно решавање проблема извршења мере притвора и казне затвора у Окружном затвору у Панчеву, изградњом новог затвора за смештај 500 лица лишених слободе, када ће престати да се користи објект ОЗ у Панчеву. Предузете су следеће активности на реализацији планиране изградње новог затвора у Панчеву: добијена је грађевинска дозвола, донет је Закон о потврђивању Оквирног споразума о зајму LD 1764 (2012) између Банке за развој Савета Европе и Републике Србије за изградњу затвора у Панчеву и у току је тендер за избор извођача радова за изградњу. Предвиђени почетак радова на изградњи је 01. април 2016. године, док уговорени рок за изградњу износи 18 месеци.

62. Применом Правилника о упућивању осуђених, прекршајно кажњених и притворених лица у заводе за извршење кривичних санкција знатно је растерећено бројно стање лица лишених слободе у ОЗ у Панчеву. За време посете Европског комитета у ОЗ у Панчеву је било смештено 190 лица лишених слободе, док је на дан 01.01.2016. године, бројно стање било 132 лица.

63/64. У овом параграфу се наводи да су од стране осуђених лица изнете притужбе о изузетно лошој храни у кухињи и присутној нехигијени као и о једноличном јеловнику у КПЗ у Сремској Митровици. Што се тиче ових закључака Комитета, одмах је повећан количински оброке и квалитет хране.

Такође смо повећали ниво хигијене и инсталирали видео надзор ради боље контроле рада запослених цивила и осуђених лица запослених у кухињи.

Редовно се узимају узорци хране од стране здравствене службе и повремено се конзумира храна на линији поделе у мензи од стране управника КПЗ Сремска Митровица и судије за извршење, који није имао примедбу на исту. Такође смо већ ушли у процес реновирања кухиње и набавку опреме неопходне за квалитетнији рад у припреми хране за осуђена лица.

64. Применом новог Правилника о упућивању осуђених, прекршајно кажњених и притворених лица у заводе за извршење кривичних санкција ОЗ у Панчеву смањен је број лица лишених слободе, тако да ниво попуњености животног простора у већини просторија испуњава минимум од 4м² животног простора. Радови у Окружном затвору у Панчеву су описани у тачки 60. и 61.

Као што је већ наведено у тачки 58. одмах након одласка делегације Европског комитета извршено је реновирање соба које се налазе у приземљу Другог павиљона, а просторије у подруму Другог павиљона су закључане и извршено је њихово печење.

Реновирање павиљона у КПЗ у Сремској Митровици је изнето у тачки 56. и 57.

65. Примедба која се односи на неостваривање права осуђених и притворених лица на боравак на свежем ваздуху у трајању од два сата дневно, не може се односити на Окружни затвор у Београду где се ово право остварује у трајању од најмање два сата дневно боравка на свежем ваздуху за сва лица лишена слободе која се овде налазе, уз омогућавање избора разних видова активности на свежем ваздуху: шетња, теретана, кошарка, трчање, шах. Напомињемо да се право на боравак на свежем ваздуху у трајању од два сата дневно за сва лица лишена слободе остварује већ више година уназад у Окружном затвору у Београду, да су остваривању овог права намењена два шеталишта опремљена кошевима и справама за вежбање.

У погледу навода да не постоји радно ангажовање нити организоване активности за притворена лица, обавештавамо Вас да је тачно да је у Окружном затвору у Београду предвиђен релативно мали број радних места у односу на број лица лишених слободе која се налазе у овом заводу на извршењу мере притвора и казне затвора у затвореном одељењу, те да тренутно објективно није могуће омогућити остваривање права на рад свим заинтересованим лицима лишеним слободе, посебно имајући у виду да је Окружни затвор у Београду смештен у градској стамбеној четврти са ограниченим дворишним простором објекта те да је немогуће организovati пољопривредне нити друге аграрне радове, као и чињеницу да је претежно намењен смештају притворених лица. Напомињемо да је за рад осуђених лица разврстаних у затворено одељење, а у коју категорију спадају и притвореници, предвиђен мали број радних места.

У извештају се наводи да су притворена лица у КПЗ-у Ниш проводила на свежем ваздуху 20 минута дневно. У КПЗ у Нишу у време посете Европског комитета притвореним лицима је био обезбеђен боравак на свежем ваздуху у трајању од 1 сата дневно. Одмах по завршеном обиласку делегације извршена је реорганизација рада и обезбеђен је притвореним лицима боравак на свежем ваздуху у трајању од 2 (два) сата дневно.

У згради Окружног затвора у Панчеву у Његошевој улици, нема могућности за радно ангажовање и организоване активности за притворена лица. У постојећим условима обезбеђене су справе за телесно вежбање и столови за стони тенис, које свакодневно могу да користе притворена лица у време боравка на свежем ваздуху. Притвореним лицима доступна је затворска библиотека која располаже са око 800 наслова, а потписан је и уговор са Градском библиотеком о коришћењу њиховог фонда књига за потребе лица лишених слободе. Такође, имају и могућност да се баве писањем, цртањем и сликањем. У овом заводу обезбеђена је шетња на свежем ваздуху у трајању од 2 часа дневно за притворенике.

Управа за извршење кривичних санкција наложила је свим заводима да обезбеде услове како би се свим притвореним лицима омогућила шетња на свежем ваздуху у трајању од најмање 2 часа дневно, у складу са Законом.

67. У тачки 67. наведен је проблем у погледу организовања активности и радно ангажовања осуђених лица. Управа КПЗ у Сремској Митровици настоји да упосли што већи број осуђених лица у погонима: дрвни, металски, грађевински, штампарија, ситоштампа, плочасти материјали, пољопривреда, пекарство, хотелијерство итд. Активне су и секције: новинарска, резбарска, сликарска, организовано основно и средњешколско образовање као и поједини занати на основу којих се додељују сведочанства, дипломе и сертификати. Културни живот је организован у виду позоришних представа, фолклора, музичких интерпретација, књижевних вечери, промоција књига као и верских обреда: (дан установе, црквена слава, божићни празници, Нова година, венчања осуђених лица и сл. - за све верске заједнице). Црквени објекат је уједно и културни центар у установи у виду потпуно опремљеног позоришта са капацитетом од око 500 седишта. Што се тиче кретања осуђених лица на свежем ваздуху у КПЗ у Сремској Митровици се предузимају активности да се обезбеде адекватни услови и боравак од два сата на свежем ваздуху. У ту сврху користи се и спортски центар са теренима за мали фудбал, одбојку, кошарку, теретану под ведрим небом и сл. Редовно се одржавају турнири у разним спортовима како у затвореном, тако и у полу отвореном и отвореном одељењу завода. Један део осуђених лица је радно ангажован, обучен је за рад и прима финансијску надокнаду. Тренутно је радно ангажовано 305 осуђеника у затвореном делу завода, а у отвореном и полуотвореном одељењу ангажовано је 375 осуђеника (укупно је радно ангажованих 680 лица).

У Окружном затвору у Београду тренутно постоји мали број радних места, тако да се осуђена лица распоређују на рад на период од три месеца, како би већи број лица могао да буде радно ангажован у постојећим условима.

Осуђена лица из затвореног дела Окружног затвора у Панчеву су у малом броју радно ангажована у складу са тренутним могућностима затвора. У слободно време имају

могућност да учествују у организованим активностима спортско-рекреативног карактера (коришћење справа за телесно вежбање које се налазе у шеталишту, играње стоног тениса, шаха, учествовање у креативним радионицама у складу са склоностима и интересовањима, коришћење књига из затворске библиотеке). Већи је проценат радно ангажованих осуђеника у полуотвореном одељењу и креће до 30%. На затворској економији у Панчеву и у Одсеку у Вршцу радно су ангажовани на пословима пољопривредне и сточарске производње. По потреби осуђеници се радно ангажују и изван оквира завода.

68. У Окружном затвору у Панчеву омогућава се остваривање верских права лица лишених слободе. Међутим, постоји проблем, због недостатка простора, да се омогући одвијање колективних служби за време верских празника. Координатор за верска питања ће у наредном периоду предузети активности, као би нашао адекватно решење у постојећим условима.

69. У поступку израде програма за отпуст, Служба за третман утврђује и потребе осуђеног након извршења казне и сарађује са повереничком службом, као и органом старатељства надлежним према месту последњег пребивалишта, односно боравишта осуђеног. С обзиром да је програм припреме за отпуст из КПЗ у Нишу оцењен као добра пракса, узет је као модел за све казнено поправне установе и сачињени су предлози јединствених образаца програма припреме за отпуст и програма пружања помоћи после извршене казне затвора (за повереничку службу).

70. У КПЗ у Сремској Митровици је у складу са препоруком Европског комитета повећан састав стручног тима како би уз квалитетнији стручан рад, а водећи рачуна о законским ограничењима, омогућило већем броју осуђених лица да остваре напредак у третману.

Управа је у циљу делотворнијег поступка разврставања осуђених, на основу новог Правилника о третману, програму, поступања, разврставању и накнадном разврставању, израдила Директиву о начину рада службеника третмана у заводима, процедурама у раду и изгледу и садржају докумената током утврђивања, спровођења и измене програма поступања. У сарадњи са Мисијом ОЕБС-а у Србији одржан је семинар за примену нове Директиве за управнике завода и начелнике службе за третман.

У прилогу акта достављамо Вам тражени текст новог Правилника о третману, програму, поступања, разврставању и накнадном разврставању.

У оквиру пројекта „Унапређење програма обука у Центру за обуку и стручно оспособљавање Управе“ посебан део се односи на тренинг тренера за спровођење специјализованих програма третмана. Ова обука ће бити саставни део обавезне едукације за запослене у служби за третман. Примена већег броја специјализованих програма у заводима, уз нови Правилник о третману допринеће успешнијем остваривању појединачних програма поступања и одређених индивидуалних циљева, а самим тим утицаће и на ефикасније спровођење поступка накнадног разврставања и напредовања у третману.

73. Европски комитет за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања наводи да је у време посете у КПЗ у Сремској Митровици

затечено на раду, три лекара опште праксе, док је четврти лекар опште праксе, као мера штедње требао да добије прекид радног односа 30.06.2015 године.

На препоруку Комитета, задржан је на радном месту и четврти лекар опште праксе. Поред четири лекара опште праксе, закључен је уговор о привременим и повременим пословима са још једним лекарем, што је укупно пет. У заводу је запослен и један доктор специјалиста (психијатар) и један стоматолог. Поред поменутог у заводу раде и доктори специјалисти са којима је закључен уговор и то: оториноларинголог, интерниста, хирург, ортопед, физијатар, офталмолог, уролог, пнеумофтизиолог и РТГ – техничар. Такође, тренутно је запослено седамнаест медицинских сестара-техничара, један лаборанта и један стоматолошки техничар. Систематизациом радних места предвиђено је повећање број лекара опште праксе у складу са законом и могућностима.

74. У погледу набавке медицинске опреме (дефибрилатора) у Окружном затвору у Панчеву и КПЗ у Сремској Митровици коју је препоручио Комитет, обавештавамо Вас да су исти набављени.

Што се тиче набавке лекова, редовно се набављају и то лекови са позитивне листе, у складу са одредбама Закона о извршењу кривичних санкција. Трудимо се да уколико је неопходно и хитно набавимо и друге лекове у складу са могућностима. У овом периоду свих лекова има довољно.

У циљу побољшања услова смештаја у објекту на спрат „Стационар“ у КПЗ у Сремској Митровици извршени су следећи радови: сређени санитарни чворови, окречене просторије, набављени нови кревети и душеци и дотрајали прозори замењени са новим ПВЦ прозорима. Ниво хигијене је подигнут на виши ниво. Просторије се редовно проветравају, а тренутни број осуђених лица у Стационару је осамнаест. Редовно одржавање Стационара биће приоритет управе завода, до завршетка изградње новог објекта за смештај осуђених лица у оквиру кога је планиран потпуно опремљен стационар са медицинском опремом.

Санитарни чворови на спрату стационара у КПЗ у Нишу јесу оронули и у плану је њихова адаптација, реконструкција степеништа, као и сезонско кречење целе болнице. У исто време је предвиђена и замена улазних врата болнице. Такође, у 2016. години биће урађен пројекат изградње нове зграде болнице.

76. Управа за извршење кривичних санкција опредељује довољна средства заводима за набавку лекова са позитивне листе за лица лишена слободе. За лекове који нису на позитивној листи постоје додатна средства која се користе, уколико осуђена лица немају могућности да сами обезбеде ове лекове.

77. Пружање психијатријске заштите лицима лишеним слободе омогућено је у свим заводима. У највећем броју установа лекари психијатри се ангажују из локалних здравствених установа, а у неким заводима је стално запослен лекар-специјалиста психијатрије. Управа предузима активности у циљу побољшања психијатријских услуга у заводима, с обзиром на све већи број пацијената којима је оваква помоћ неопходна. У Специјалној затворској болници реконструисано је посебно одељење за акутну психијатрију, које је намењено за стационарно лечење осуђених лица. Управа је предузела активности како би се успоставила једноставнија процедура упућивања

психијатријских болесника из завода у Специјалну затворску болницу, која је једино квалификована у оквиру система извршења кривичних санкција за овакав вид лечења.

78. У оквиру Специјалне затворске болнице у Београду свим лицима са изреченом мером безбедности обавезног лечења алкохоличара и обавезног лечења наркомана одређено је учествовање у специјализованим програмима, међу којима је са аспекта болести зависности најзначајнији психосоцијални третман за зависнике од дрога, који је међународно признат и стандардизован. У склопу утврђених индивидуалних циљева за свако осуђено лице предвиђено је и учествовање у другим облицима групног рада који се односе на различите проблеме у функционисању зависника.

Служба за третман у заводима настоји да оснажи мотивацију и развије позитиван став према лечењу и одустајању од пређашњих образаца понашања код осуђених у заводима и примењује различите облике индивидуалног и групног рада. Ови програми нису у довољној мери развијени у свим заводима, тако да ће се у оквиру пројекта унапређења рада Центра за обуку и стручно оспособљавање Управе установити посебни програми.

Представници Специјалне затворске болнице су у протеклом периоду били укључени у пројекат са представницима Министарства здравља у оквиру кога је предвиђен јединствени приступ за решавање болести зависности. У сарадњи са Глобал фондом, 12 завода за извршење кривичних санкција било је укључено у пројекат који се састојао од радионица на којима су обучени запослени у служби за здравствену заштиту и служби за третман за рад са осуђеницима који имају проблем са дрогама, за едукацију осуђеника на тему превенције зависности, начина преношења крвно преносивих болести и могућностима лечења.

79. У свим заводима је доступно добровољно и поверљиво тестирање на ХИВ и хепатитис.

Протокол о лечењу ХИВ позитивних пацијената се поштује у потпуности.

Што се тиче пацијената са дијагностикованим хепатитисом Ц, у сарадњи са инфективном клиником сачињава се протокол и утврђује који пацијенти испуњавају услове одређене прописима Министарства здравља за лечење пегилираним интерфероном. Уз то се спроводи и редовно праћење биохемијских анализа, ултразвучни прегледи, прегледи лекара специјалисте инфектолога.

80. У вези са препоруком Комитета која се односе на пружање специјалистичке лекарске заштите ван завода, обавештавамо Вас да пацијентима којима је потребна медицинска помоћ у секундарним или терцијарним здравственим установама, иста се редовно омогућава, у складу са редом хитности који одређује лекар на основу објективног здравственог стања. У одређеном броју случајева постоји незадовољство, на које заводи не могу да утичу јер су последица ограничених капацитета у цивилном здравству.

81/82. Након посете Комитета, управник Окружног затвора у Београду одржао је састанак са свим запосленим у Служби за здравствену заштиту, ради побољшања квалитета лекарског прегледа приликом пријема у завод. Начелник службе и сви

запослени у служби за здравствену заштиту, још једном су упознати са значајем и важношћу прегледа приликом пријема у установу. Лекарски прегледи се спроводе у присуству медицинског особља, а немедицинског само изузетно, према захтеву надлежног лекара и евидентирањем те чињенице које оправдавају разлог за такву одлуку. Такође, приликом првог прегледа, а поштујући препоруке врши се преглед целокупног тела ради евентуалног уставновљавања повреда и описа истих. У вези са медицинском документацијом и извештајима који се састављају у вези са повредама, уписује се и закључак лекара о повезаности околности под којима су ове повреде настале.

Новодошле осуђенике у КПЗ у Нишу лекар прегледа неодложно, одмах након претреса ствари. Преглед се састоји од узимања анамнестичких података (што је једино доступно ако нема пропратну медицинску документацију), као и од инспекције (визуелног прегледа) и мерења виталних параметара. У року од седам дана највише, врши се радиолишко снимање плућа, психијатријски преглед и офталмолошки преглед. Постојање преносивих болести се евидентира ако постоје (мисли се на кожне и паразитне болести), али се не ради стандардно узимање материјала за тестирање на крвно преносиве болести, већ се осуђеник информише да има право на добровољно и поверљиво тестирање.

Након посете Комитета у КПЗ у Сремској Митровици распоређен је нови начелник Службе за здравствену заштиту и све препоруке Комитета се примењују у раду здравствене службе.

Управа за извршење кривичних санкција упутила је обавезујуће упутство свим заводима о начину обављања првог здравственог прегледа у складу са чланом 12. Правилника о кућном реду казнено поправних завода и окружних затвора и о поверљивости лекарског прегледа и присуства само медицинског особља током прегледа, осим у случају предвиђеним чланом 25. Правилника.

83. У Окружном затвору Панчеву здравствена документација се чува у металном закључаном орману који је доступан само здравственој служби. Регистри се попуњавају у складу са општим критеријумима лекарске поверљивости.

Препоруке Европског комитета одмах је усвојио и КПЗ у Сремској Митровици и предузете су адекватне мере у вези чувања и вођења здравствених картона осуђених лица.

84. У вези са спровођењем детаљне истраге након смрти у затвору или болници у коју је лице упућено из затвора, наглашавамо да се у сваком случају, било да се ради о смрти у затвору или након упућивања у спољну болницу о смрти одмах обавештава полиција и надлежни јавни тужилац, као и сродници преминулог и да се увек систематски ради обдукција лица које је преминуло.

85. Питање преношења надлежности над здравственом заштитом лица лишених слободе са Управе за извршење кривичних санкција на Министарство здравља комплексно је питање. Уз помоћ Мисије ОЕБС у Србији израђена је прва студија о могућностима унапређења здравствене заштите у затворском систему и могућностима преласка у надлежност Министарства здравља. Управа је аплицирала и за пројекат који се финансира из ИПА фондова ЕУ у оквиру кога ће се урадити темељнија анализа са

детаљно утврђеним фазама овог процеса. Након завршене студије изводљивости биће донета коначна одлука.

88. Иако делегација Комитета није добила никакве наводе о физички неадекватном поступању медицинског особља према пацијентима, управник Специјалне затворске болнице је у складу са препоруком Комитета издао подсетник запосленима на свим одељењима о начину поступања према пацијентима, односно да је свака врста физичког насиља забрањена.

89. Проблем насиља међу пацијентима је узрокован бројем пацијената и ограниченим простором у коме се они налазе. У актуелној ситуацији запослени улажу велике напоре да спрече било какав облик насиља међу пацијентима (највише на одељењу хроничне психијатрије). Управа болнице ће предузети адекватне мере да се сви наводи насиља међу пацијентима истраже и да се предузму мере према починиоцима.

91. Услови живота су у многоме побољшани након најновијих адаптација и реконструкција осуђеничких блокова. Детаљно је извршен епидемиолошко-санитарни третман свих лица, посебно на Одсеку А. Поред депедикулације, сва одећа и остале личне ствари су третирани, тако да је у овом моменту занемарљив број лица које је потребно поново третирати на горе наведени начин. У току је кречење комплетног четвртог спрата болнице.

92/93. Пријемни део Ц и Д Одсека је у међувремену реновиран, чиме су просторни капацитети повећани. Самим реконструкцијама, као што је горе наведено, комплетним реновирањем мокрих чворова, хигијенско-санитарни услови су у многом бољем стању у односу на посету Комитета. Средства за хигијену се набављају централизовано и има их у довољним количинама.

У складу са препорукама Комитета, Управа је као највиши приоритет одредила реконструкцију Специјалне затворске болнице, која је дефинисана и у Инвестиционом плану. Комплетна реконструкција болнице ће бити завршена 2017. године.

94. Улажу се напори да се са Одсека А и Б укључи што већи број лица у све облике терапијског рада, укључујући и окупационо-радну терапију.

95/96. Како је, након последњег конкурса и пријема радника, повећан број лекара психијатара и медицинских техничара, за сваког психијатријског пацијента израђује се посебан индивидуални план лечења, који обухвата циљеве лечења и терапеутска средства која ће користити. У складу са препоруком Комитета у болници је у току поступак набавке часовника за потребе осуђеничких блокова.

99. Пацијент и његов адвокат у поступку одлучивања о обустави извршења мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи имају право увида у списе предмета и целокупну документацију, као и право да предлажу извођење независног психијатријског вештачења.

100. Број здравственог особља, иако непопуњених капацитета, у погледу лекара психијатара је доста побољшан у односу на ранију посету Комитета, а тренутно имамо 14 лекара психијатара и 1 лекара на специјализацији. Затим, просторне могућности су

знатно побољшане у смислу завршене реконструкције и адаптације Одсека „Г“ (блок 4.0), а у току ове године ће се завршити адаптација и санација Одсека „Ц“ (блок 4.3).

101. Што се тиче дела препоруке око ношења палице на видљив начин , истичемо да је у току прилагођавање свих припадника Службе за обезбеђење да у животни простор лица лишених слободе (а посебно лица на мери безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања) улазе без палице, а да исту могу да примене у изузетним ситуацијама и то у случају активног напада. Важно је истаћи и чињеницу да је у претходном периоду гумена палица употребљена свега 2 пута, а последњи пут у априлу 2012.године.

102-108. Како се највећи број примедби из Извештаја Комитета односи на проблем имобилизације лица лишених слободе, слажемо се да се ради о врло осетљивој теми и предузимају се сви кораци како би се таква врста посебне мере уподобила, с једне стране потребама због којих се изриче, а са друге стране како не би изазвала додатне патње лицу које се таквој мери подвргава.

У погледу примене средстава спутавања (везивања) према лицима лишеним слободе, обавештавамо Вас да се на „Е“ одсеку Специјалне затворске болнице привремено лече психијатријски оболела лица која испољавају агресивно понашање, те је потребно ургентно реаговање како би се спречило самоповређивање или повређивање других. Агресивни психијатријски болесници се фиксирају искључиво по налогу лекара психијатра у случајевима недовољног реаговања болесника на класичну психијатријску терапију. Фиксирање се спроводи само до момента деловања ординираних терапија.

Сваки пацијент који се физички имобилише свакодневно се привремено одфиксира током узимања хране, обављања физиолошких потреба и личне хигијене, као и на свака 2 сата ради прегледа од стране лекара. Наводно дуга фиксација пацијаната (до четири дана, а понекад и девет дана како пише у извештају) није континуирана, а наведени примери дугог везивања су појединачни случајеви (покушај суицида, суицидне и хомицидне тенденције) и то уз поштовање наведене процедуре.

Медицински техничари и сестре учествују у самом процесу фиксације пацијената, уредно воде медицинску документацију о здравственом стању пацијената фиксираних током 24 сата.

Фиксација болесника се спроводи искључиво по налогу лекара психијатра, а који се руководи строго медицинским индикацијама. Наравно и сваки престанак фиксације пацијента се врши по налогу лекара психијатра.

Морамо да напоменемо и чињеницу да поједини пацијенти и поред свих исцрпљених терапеутских метода (укључујући и интензивну медикаментозну терапију) и даље представљају опасност по личну и безбедност других лица. Код њих се примењује и дуже време фиксације и ограничавање кретања, али уз поштовање комплетне поменуте процедуре.

109. У складу са препоруком Комитета, Управа за извршење кривичних санкција је расписала конкурс за пријем 150 припадника службе за обезбеђење у заводима и у току је тестирање пријављених кандидата.

110. У оквиру пројекта „Унапређење програма обука у Центру за обуку и стручно оспособљавање Управе“, са чијом реализацијом ће се отпочети у току 2016. године, посебан део ће се односити на едукацију запослених у служби за обезбеђење. Специјализовани програми за припаднике службе за обезбеђење односе се и на вештине комуникације и начине решавања конфликтних ситуација у заводу.

113. У вези са констатацијом да су услови у просторијама које се користе за посебне посете у КПЗ у Сремској Митровици незадовољавајући, обавештавамо Вас да ће се извршити реновирање ових просторија.

114. У погледу телефонских разговора напомињемо да је новим Правилником о кућном реду казнено поправних завода и окружних затвора предвиђено да осуђеници у затвореном одељењу имају право на телефонирање четири пута недељно.

115. Управа ће озбиљно размотрити коментаре Комитета који се односе на преиспитивање улоге заводских лекара у вези са дисциплинским поступком, нарочито у контексту преласка надлежности здравствених служби у заводима у надлежност Министарства здравља. Предност нове организације рада представљао би и већи избор лекара, тако да лекар који непосредно ради са лицима не би био укључен у поступак оцењивања здравствене способности лица коме је изречена дисциплинска мера упућивања у самицу.

116. Закон о извршењу кривичних санкција који је важио до 01. септембра 2014. године, прописивао је да лица којима је изречена дисциплинска мера упућивања у самицу немају право на посете. У складу са препорукама Комитета, новим Законом о извршењу кривичних санкција ова одредба је брисана, тако да основно право на посете (две посете у току месеца) осуђеним лицима се не може ускратити као последица дисциплинског кажњавања.

117. У Извештају је наведено да је уобичајена пракса у установама да се дисциплински поступци спроводе неколико месеци након што је дошло до дисциплинског престапа, па је поменут пример КПЗ у Нишу, где је осуђеник издржао казну од 15 дана самице маја 2015. године, а дисциплински престап датира из новембра 2014. године. Наводи Европског комитета у овом делу извештаја су у потпуности тачни. Овај завод има проблем са дисциплинским поступцима за осуђена лица, због обима посла председнице комисија не успевају да дисциплинске поступке спроведу у најкраћем року. Тренутно, овај завод има у раду 127 дисциплинских предмета против осуђених лица због тежих дисциплинских престапа и 124 због лакших. У току претходне године било је измена у организацији рада правника, с обзиром да су дипломирани правници и председници комисија за дисциплинске престапе осуђеника, међутим ове измене још увек нису дале резултате, односно није дошло до бржег решавања дисциплинских предмета. У Одсеку за правне и административне послове извршиће се нова реорганизација посла са намером да се што више скрати рок који је потребан за окончање дисциплинских поступака, те да се у целини поступи по примедбама Европског комитета.

У КПЗ у Сремској Митровици дешавала су се одлагања дисциплинских поступака, али у највећем броју случајева због изостанка правног заступника осуђеног лица и то у време штрајка адвоката у Републици Србији. Практика у овој установи је да се

дисциплинске комисије заказују најдаље до 15 дана од учињеног дисциплинског прекршаја.

У Окружном затвору у Панчеву у дисциплинском поступку према осуђеним лицима, осуђеном се у складу са чланом 39. став 3. Правилника о дисциплинском поступку према осуђеним лицима, уз позив за расправу доставља предлог за покретање дисциплинског поступка и обавештење о праву на стручну правну помоћ или на пуномоћника кога сам изабере. На овај начин осуђени је писаним путем обавештен о праву да користи услуге правног саветника.

119. Узимајући у обзир примедбе Комитета у вези са условима у самицама у Окружном затвору у Београду, убудуће ће се за извршење ове дисциплинске мере користити мање групне собе на смештајним адаптираним блоковима.

У Односу на коментаре да у III павиљону у КПЗ у Сремској Митровици приликом шетње лица не могу да комуницирају међусобно, да морају да шетају у круговима, да држе спуштену главу са прекрштеним рукама на леђима, као и да на шеталишту нема клупа за одмор нити склоништа од неповољних временских прилика, обавештавамо Вас да ћемо поступити према препорукама Комитета и отклонити наведне недостатке.

122. Препоруке које се односе на примену мере механичке фиксације у КПЗ у Сремској Митровици су у потпуности прихваћене и спроводе се. Управа је наложила заводима обавезну примену одредаба Правилника и препорука Комитета у поступцима механичке фиксације.

123. Осуђеницима којима је одређена мера смештај под појачан надзор или мера усамљења, потребно је омогући већи број организованих активности у оквиру одељења у коме се извршавају ове мере. Чланом 151. Закона о извршењу кривичних санкција прописано је да се осуђеном који ремети ред или подстиче друге на ремећење реда, па због тога представља опасност за безбедност у заводу или на други начин угрожава безбедност може одредити посебна мера – смештај под појачан надзор. Циљ одређивања ове мере је спречавање кршења реда и безбедности у заводу. За свако лице се врши процена ризика од стране службе за третман. Увођење нових програма, активности и обуке приоритетне су активности Управе, посебно у одељењима појачаног надзора, како бисмо превазишли постојећу ситуацију да једини излазак из ћелије за ова лица представља шетња на свежем ваздуху. Нове специјализоване програме третмана, Управа ће развијати, као што смо напред изнели, у току 2016. године, кроз пројекат који финансира ЕУ.

129 - 133. Коментари Комитета који се односе на измену релевантних прописа који омогућавају примену мере принуде гумена палица засновани су на тумачењу правне норме (члана 142. Закона о извршењу кривичних санкција) која само набраја услове за примену мера принуде у начелу и која не прописује посебне услове за примену сваке појединачне мере принуде. Конкретни услови за примену сваке од прописаних мера принуде регулисани су Правилником о мерама за одржавање реда и безбедности у заводима за извршење кривичних санкција. Члан 21. Правилника о мерама за одржавање реда и безбедности у заводима за извршење кривичних санкција одређује да се прописана гумена палица може употребити ако је употреба физичке снаге остала безуспешна или не јамчи успех да се одбије напад или савлада отпор.

Радам на едукацији затворског особља кроз предавања, обуке и тренинге у организацији завода, која се успешно и организовано спроводи од стране стручних лица запослених у заводу употреба средстава принуде према лицима лишеним слободе је сведена на најмању могућу меру.

Истовремено се кроз радионице са лицима лишеним слободе спровode тренинзи асертивности који су показали добре резултате у каналсању и развијању вештина контроле агресивности.

Након што се десио описани догађај из маја 2013.године, на лицу места увиђај су обавили припадници Полицијске управе у Ваљеву. Завод је спровео интерни поступак и предузете су све мере према осуђеним лицима које су у том моменту биле могуће и неопходне, о чему постоји документација које је Комитету дата на увид приликом контроле. На основу извештаја Основног јавног тужилаштва у Ваљеву КТР.бр.807/13 од 10.06.2013.год. утврђено је да у вези овог догађаја нема места покретању кривичног поступка, обзиром да не постоје индиције да се ради о кривичном делу за које се гони по службеној дужности.

Затворском особљу пренета је јасна порука да је сваки облик неадекватног поступања незаконит и да ће запослени који незаконито поступају бити санкционисани. Све препоруке Комитета које се односе на поступања према осуђеним лицима, а нарочито на употребу силе, доследно се спровode у заводу, кроз прецизно дефинисане и детаљне инструкције, као и редовним присуством управника у павиљонима и његовим директним контактом са лицима лишених слободе.

Као вид заштите права осуђених лица у свим објектима постоје закључани сандучићи у које осуђени могу да убацују све своје поднеске упућене управнику и Заштитнику грађана и по којима се редовно и благовремено поступа, кроз већ разрађен систем притужби регулисан ЗИКС-ом.

Новим инвестиционим улагањима у току 2015. године, већи део унутрашњости и спољашњости објеката је покривен видео надзором, а снимци се редовно прате и ажурирају.

134. Објекат за смештај осуђених у КПЗ за малолетнике у Ваљеву, који носи назив Интернат састоји се од јужног крила (обележено са Ј) и северног крила (обележеног са С). У време обиласка представника Комитета био је завршен само јужни део објекта. Северни део објекта је касније завршен и усељен је 01.12.2015. године, дакле завршено је реновирање целокупног смештаја за лица лишена слободе у згради Интернат.

У јужном делу објекта налазе се три нивоа (спрата) и то:

Ј-0

- у том делу се налази 5 соба са по пет кревета за смештај лица лишених слободе;
- укупан број лица која се могу сместити на том нивоу је 25;
- једна соба – двокреветна – пренамењена је у канцеларију за обављање разговора између службеника и лица лишених слободе;
- три собе су опредељене за смештај лица којима је изречена мера смештаја под појачани надзор;

- две собе су опредељене за смештај новопридошлих осуђених лица (пријемно одељење);
- овај део објекта има засебно двориште које је осликано муралом, има надстрешницу од сунца или лошег времена и клупу за одмор;
- на дан 18.01.2016 године попуњена су 24 места.

J-1

- У том делу се налази десет соба, од тога су седам петокреветне, једна четворокреветна и две трокреветне;
- укупан број лица која могу да се сместе на том нивоу је 45;
- на том нивоу су смештена лица лишена слободе која су радно ангажована;
- на дан 18.01.2016 године попуњено је 38 места.

J-2

- У том делу се налази десет соба, од тога су седам петокреветне, једна четворокреветна и две трокреветне;
- укупан број лица која могу да се сместе на том нивоу је 45;
- на том нивоу су смештена лица лишена слободе која су радно неангажована;
- на дан 18.01.2016 године попуњено је 41 место.

У северном делу објекта налазе се три нивоа (спрата) и то:

C-0

- у том делу налазе се четири собе, три трокреветне собе опредељене су за смештај болесника а једна двокреветна соба намењена је за смештај новопридошлих осуђених лица док их не прегледа заводски лекар, обави се санитарни део (купање, шишање и сл.) и док не задуже одећу;
- укупан број смештајних места је 11;
- на дан 18.01.2016 године попуњено је свих 9 места у болесничком делу док је у простору изолације непопуњено 1 место.

C-1

- У том делу налази се девет соба – седам петокреветних соба и две трокреветне собе;
- укупан број лица која се могу сместити на том делу је 41;
- једна петокреветна соба је опредељена за смештај новопридошлих осуђених лица (пријемно одељење);
- три петокреветне собе су опредељене за смештај лица којима је изречена казна малолентичког затвора;
- три петокреветне собе и једна трокреветна соба опредељене су за смештај лица која обављају режијске послове;
- једна трокреветна соба опредељена је за смештај осуђених лица која су радно неангажована а имају интерперсоналне сукобе са другим осуђеницима са смештаја на J-2 и из безбедносних разлога су одвојени;
- на дан 18.01.2016 године попуњена су 32 места.

C-2

- У том делу налази се девет соба – седам петокреветних и две трокреветне собе;

- укупан број лица која се могу сместити у том делу је 41;
- цео простор користе лица лишена слободе која су пре реконструкције боравила у јединици званој „Радионица“;
- на дан 18.01.2016 године попуњено је 37 места.

Укупан број смештајних места у објекту Интернат (јужно и северно крило) је 208 места. Тренутно је попуњено 182 места.

135. У Казнено-поправном заводу за малолетнике у Ваљеву у јединици званој „Школа“, у приземљу објекта бораве осуђена лица из категорије повратника. За смештај користе три велике просторије, укупне површине од 135 квадратних метара и тренутно је у том делу смештено 33 лица лишених слободе.

На спрату објекта у две велике просторије, укупне површине 100 квадратних метара, бораве прекршајно осуђена лица. Тренутно је ту смештено 10 лица.

Иначе овај простор је нужно претворен у смештајни део након мајских поплава 2014. године, када је урушен објекат у одсеку притвора где су у том моменту били у току радови на реконструкцији и замењена столарија (ПВЦ прозори).

У току је израда пројектне документације за реконструкцију објекта Школа у коме су смештена лица лишена слободе. Наведеним пројектом постојеће просторије биће преуређене у мање смештајне јединице са засебним мокрим чворовима по моделу по коме је реконструисан објекат Интерната.

У јединици званој „Радионица“ више се не смештају лица лишена слободе, већ су измештена у северно крило објекта Интернат. У том делу су петокреветне и трокреветне собе. У собама имају систем за позивање, кревете, сто, столице, ормаре за гардеробу, телевизоре, ДВД уређаје, издвојено санитарни чвор. Напомињемо да је направљена грешка у преводу дописа од дана 20. јула 2015. године, који су органи РС доставили Комитету, јер премештај лица лишених слободе није био предвиђен у северни део Школе, већ у део реновираног смештајног блока у згради Интерната. Простор у објекту „Радионица“ више се не користи за смештај лица лишених слободе.

136. Унапређењем смештајних капацитета, односно реновирањем објекта Интерната (северно и јужно крило) унапређен је режим дана тако да осуђеници у оквиру два сата (осуђена лица на казну затвора) или три сата (осуђена лица на казну малолетничког затвора) боравка на свежем ваздуху организовано проводе слободно време, могу да се баве спортом и другим активностима (библиотека, шаховска секција, ликовна секција и др.) уз интензивно праћење затворског особља. У 2016-ој години планирана су такмичења између осуђеника (у групном и појединачном спорту на нивоу завода) током сваког месеца. Планирано је такође неколико културних дешавања (Светосавска академија, Фестивал осуђеничког литерарног стваралаштва, концерти, позоришне представе и др.), где је свим осуђенима омогућено присуство. Ради припреме за живот по издржаној казни за осуђенике који су разврстани у полуотворена и отворена одељења предвиђене су посете историјским, културним и верским институцијама.

Изузимајући новопридошла осуђена лица, стационар и лица која нису способна за рад (који чине 15% затвореника), од осталих осуђеника 60% је радно ангажовано кроз обуку и стални рад. Око 10% осуђеника је повремено радно ангажовано на

грађевинским или пољопривредним пословима, што значи да се 70% осуђеника током дана налази ван свог смештаја.

Унапређењем смештајних капацитета осуђених лица, у реновираном делу Интерната формиран је едукативни центар (900 метра квадратних) за рад службеника (психосоцијалних саветника) који су планирали низ индивидуалних и групних радионица, које имају за циљ смањење ризика за поновно чињење кривичних дела. Завод већ пет година обезбеђује основно образовање одраслих, кроз редован долазак школе из града за 10% осуђеничке популације, без обзира на смештај где се осуђеници налазе. У оквиру стручног оспособљавања и образовања Завод има сарадњу са једном средњом школом у граду, две године уназад, тако да је планирано да 20% осуђеничке популације прође кроз курс информатике и 10% осуђеничке популације да се стручно оспособи за занимање из машинске и дрвно- прерађивачке струке. Планирано је да сви новопридошли осуђеници прођу едукативне радионице које имају за циљ да их упознају са њиховим правима и обавезама, као и спровођењем третмана у оквиру индивидуалних програма поступања. Планиране су едукативне радионице за сва осуђена лица које имају за циљ повећану бригу о здрављу (бављење спортом и спортске повреде, предавања о ХИВ-у и другим преносивим болестима...)

У оквиру реконструисаног дела објекта Интерната, средишњи део ће бити опремљен справама за вежбање за лица лишена слободе. Постојећа теретана на отвореном и спортски терени на отвореном и у сали такође остају доступни лицима лишеним слободе.

138. Завод посебан акценат ставља на реализацију програма поступања осуђених лица на казну малолетничког затвора, према којима се примењује Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица и Правилник о кућном реду Казнено-поправног завода за малолетнике. Праћење свих предвиђених поступака и активности у оквиру индивидуализованих програма поступања спроводи мултидисциплинарни тим који се састаје једном или два пута месечно, а у кризним ситуацијама одмах.

139. У оквиру новог смештаја, новопридошлим осуђеним лицима на казну малолетничког затвора омогућена је шетња на свежем ваздуху у адекватном трајању и одређен је психосоцијални саветник, који ће направити бржи скрининг потреба и капацитета осуђеног, тако да ће и сама процедура трајати краће од предвиђених 30 дана.

140. У овом тренутку број медицинског особља у Здравственој служби завода је 4, од тога :

- један заводски лекар са пуним радним временом запослен на одређено време;
- три медицинска техничара са пуним радним временом запослена на неодређено време;
- један стоматолог (орални хирург, долази два пута недељно).

Што се тиче доктора специјалисте психијатра или неуропсихијатра, у току је поступак за радно ангажовање лекара који ће долазити два пута недељно).

141. Здравствена служба сматра да је предлог увођења шематског графика тела у поступак прегледа веома сврсисходан и биће уведен у праксу у што краћем року.

142. Тренутно овај антипсихотик користи шест лица лишених слободе, са озбиљно израженим психичким проблемима. Лек им је прописан од стране лекара специјалисте психијатрије на одељењу психијатрије Болнице у Ваљеву. Прихватимо и максимално примењујемо предлог за обављање редовне контроле крвне слике (посебно белих крвних зрнаца).

143. Зграда Интерната је у целости реновирана, а просторије амбуланте су изграђене нове и сада се налазе у приземљу северног крила Интерната. Тренутни услови за рад у амбуланти су у складу са савременим стандардима у здравству.

144. Свако лице које је покушало да изврши суицид или лице за које постоје индиције да може да изврши суицид, детаљно се разматра од стране свих служби у смислу интензивног рада са њим, утврђивања узрока и проналажења адекватног решења за такву ситуацију. Формира се стручни тзв. кризни тим који прати новонасталу ситуацију и предузима адекватне мере у даљем раду са лицима склоним суициду.

У првом кварталу ове године започела је реализација едукативног програма на унапређењу знања затворског особља о превенцији суицида, као и јасном протоку информација, како би се благовремено обезбедила адекватна подршка затвореницима који су у ризику од суицида. Едукацију спроводе затворски службеници из службе за третман (по занимању психолози).

У оквиру пројекта унапређења рада Центра за обуку, биће издвојена наставна јединица - превенција суицида, за припаднике свих служби у заводима.

145. У односу на наводе Комитета да је у време посете у јединици званој „Радионица“ постојао проблем недостатка запослених из службе за обезбеђење, обавештавамо Вас да се лица више не смештају у овај објекат и да су измештена у северно крило објекта Интернат. У том делу су петокреветне и трокреветне собе у којима постоји систем за позивање. Управа за извршење кривичних санкција, као што је напред наведено, је на основу утврђеног плана у 2016. години, расписала конкурс за пријем нових запослених - припадника службе за обезбеђење у заводима и у току је тестирање пријављених кандидата. У Казнено поправни завод за малолетнике у Ваљеву распоредиће се предвиђени број приправника у служби за обезбеђење, по окончању конкурса.

148. Објекат појачаног надзора састоји се од 5 соба са укупним смештајним капацитетом од 24 места. До сада у том објекту су била смештена осуђена лица којима је изречена мера смештаја под појачани надзор. Сада су та лица измештена у објекат интернат и то на блок J-0 у три собе. Због уништења објекта за притвор у поплавама одлучено је да се објекат појачаног надзора реконструише и у тај објекат уселе притворена лица. Извршена је комплетна реконструкција соба у објекту са 16 смештајних места. У оквиру реконструкције извршени су молерски радови, дотрајали прозори замењени са новим ПВЦ прозорима, уграђена нова расвета у собе, за смештај се користе нови кревети са новим душецима и замењена врата на начин да су стара дрвена врата и решетке уклоњени а постављена нова метална врата. Израђени савремени мокри чворови у свакој соби. У собама постоје кревети, столови, столице, ТВ апарати са могућношћу пријема више тв канала и издвојени мокри чвор. У дворишту

је постављена надстрешница као заштита од сунца и лошег времена а инсталирана је и расвета па се двориште може користити и у вечерњим сатима.

149. Режим дана за лица према којима се примењује мера смештаја под појачани надзор сада је лакше реализовати боравак на свежем ваздуху у дужем трајању него раније а из разлога што има посебно двориште за та лица а већ је речено да је у плану да се у сутеренском делу објекта уради теретана за вежбање где би и лица из тог режима имала могућност вежбања.

Програм поступања се преиспитује свака три месеца за свако осуђено лице у наведеном режиму. Интерперсонални сукоби најчешће лимитирају могућност реинтеграције лица из појачаног надзора у осталу осуђеничку популацију.

Лица којима је изречена мера смештаја под појачани надзор имају могућност образовања, у складу са њиховим могућностима и жељи да у томе учествују.

У циљу што побољшања квалитета коришћења слободног времена постојеће двориште је издељено на више целина (како се одређене групације осуђених не би сретале) и тако већи број лица, различитих категорија (затворено, полуотворено, отворено, појачани надзор, новопридошли) може истовремено да користи боравак на свежем ваздуху квалитетније и у дужем периоду.

150. У оквиру кумулативног досијеа осуђеног, који води затворски службеник (психосоцијални саветник) постоји писани садржај у оквиру извештаја о реализацији предвиђеног програма поступања, као и појединачна мишљења чланова стручног тима у виду предлога управнику Завода на основу кога он доноси решење о одређивању, продужењу или обустави посебне мере смештај под појачан надзор, у законском року на три месеца. На ову одлуку осуђено лице има право жалбе судији за извршење кривичних санкција.

Што се тиче процедура за смештај под појачани надзор она је у складу са чланом 151. ЗИКС-а. Већ је истакнуто да се на свака три месеца разматра изречена мера и одлучује да ли се продужује или укида. Са завршетком реконструкције у објекту Интернат значајно је смањен број лица који су у режиму појачаног надзора.

В. Објекти за које је надлежно Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

190. Критика делегације Комитета поводом начина примене психијатријске терапије у Дому "Ветерник" захтева представљање организације здравствене заштите корисника Дома. Установе социјалне заштите за смештај корисника, тако и Дом "Ветерник", када пружају здравствене услуге су дужне да их пружају под условима и уз примену стандарда утврђених у складу са законом којим се уређује здравствена заштита. Испуњеност услова за обављање одређених послова из здравствене делатности у установама за смештај утврђује министарство надлежно за здравље. Поред организованог пружања одређеног броја здравствених услуга у Дому, корисници као осигураници здравственог осигурања имају обезбеђен равноправан приступ установама примарне, секундарне и терцијалне здравствене заштите у Републици Србији.

У Сектору за здравство, негу и хигијену Дома "Ветерник" запослено је 50 здравствених радника: 1 лекар специјалиста психијатрије, 1 лекар специјалиста физијатрије, 3 лекара опште праксе, 1 стоматолог, 4 физиотерапеута и 40 медицинских техничара и 109 радника на пословима неге и хигијене: 88 неговатеља, 19 спремачица и 2 фризера. Број и структура здравствених радника су одређени у уговору о финансирању здравствене заштите који је Дом склопио са Републичким фондом за здравствено осигурање, а број и структура радника на пословима неге и хигијене су одређени у решењу о утврђеном броју радника у Дому министарства надлежног за социјална питања. Актуелни број и структура запослених здравствених радника и радника на пословима неге и хигијене у Дому су у складу важећим нормативом здравствене заштите и социјалне заштите.

Током инспекцијског надзора у Дому, 14. децембра 2015. године, инспектори социјалне заштите Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Покрајинског секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију размотрили су са директором Дома и његовим сарадницима ефикаснију организацију рада запослених, а посебно медицинских техничара и неговатеља, са циљем квалитетније здравствене неге и неге корисника.

Процедура прописивања лекова и издавања лекова на рецепт, између осталог и психијатријске терапије, је регулисана Законом о здравственом осигурању ("Сл. гласник РС", бр. 107/05, 109/05 - испр., 57/11, 110/12 - одлука УС, 119/12, 99/14, 123/14, 126/14 - одлука УС и 106/15) и Правилником о начину прописивања и издавања лекова ("Сл. лист СРЈ", бр. 16/94, 22/97 и 52/02 и "Сл. Лист СЦГ", бр. 1/2003 - Уставна повеља). Руководилац Сектора за здравство, негу и хигијену Дома, по професији лекар опште праксе, задужен је за примену и поштовање прописа и процедура из здравствене заштите, као и стриктно поштовање процедуре прописивања психијатријских лекова од стране лекара специјалисте психијатрије из референтне здравствене установе задуженог за дијагностиковање и лечење конкретног корисника.

193. Инспектори социјалне заштите Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Покрајинског секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију извршили су инспекцијски надзор у Дому "Ветерник" Ветерник са циљем контроле навода из ставова 193. и 197. Извештаја и поступања Дома "Ветерник" дана 14. децембра 2015. године. Инспекцијски надзор је извршен у присуству директора Дома Зорана Арбутине и његових сарадника.

У ставу 193. је наведен пример кориснице из Павиљона А1 која је закључавана ноћу у собу појачаног надзора у последње две године. Корисница пати од инконтиненције. Поменута соба је окарактерисана од стране делегације Комитета као потпуно неусловна, без вештачког светла, вентилације или грејања, у којој се од опреме налазио кревет са прљавим душеком. Такође су констатовали "Ова корисница је бивала закључана у соби по 12 сати током сваке вечери, без приступа тоалету или води и без пелена, што је значило да је она обављала нужду у свом кревету сваке ноћи. "Особље, чије занимање и радно место није наведено, обавестило је делегацију Комитета да је Дом у више наврата остајао без потребне количине пелена и да није могао да приушти додатну набавку истих. Изнет је податак да скоро половина корисника Дома пати од инконтиненције и да се таква ситуација са недостатком потребне количине пелена према мишљењу Комитета може сматрати нечовечним или понижавајућим поступком.

Инспектори социјалне заштите су приликом инспекцијског надзора обишли Павиљон А1 и констатовали да соба појачаног надзора није у функцији и да се реновира. Корисница Б.С. је и даље смештена у Павиљону А1 и користи двокреветну спаваоницу са још једном корисницом. Инспектори су имали увид у досије кориснице и утврдили да је корисница под непосредним старатељством месно надлежног центра за социјални рад и да се по свим статусима, посебно психофизичком функционисању, не разликује од статуса осталих корисница збринутиху Павиљону А1.

Поводом конкретног случаја, издат је усмени налог директору Дома, руководиоцу Сектора за здравство, негу и хигијену (лекар по професији) и координатору стручног рада (дефектолог по професији) да се у потпуности поштује Процедура о мерама појачаног надзора у Дому "Ветерник" у заштити сваког корисника, коју је донео директор Дома дана 28.07.2014. године, заведена под бројем: 717/1-2014. Процедура је усклађена са Законом о заштити лица са менталним сметњама ("Службени гласник РС", број 45/13") и регулише примену мера појачаног надзора (индиректне - контрола локације, ограничавање простора за кретање и стални надзор и директне - физичко ограничавање) и вођење евиденције о примењеним мерама.

Од 538 корисника, који се налазе на смештају у Дому, 321 корисник пати од инконтиненције и има потребу за ношењем пелена (податак који је инспекторима предочио директор Дома). Према здравственим прописима, право на пелене преко рецепта остварује 115 корисника (финансира се средствима Републичког фонда за здравствено осигурање), док за остале кориснике Дом купује пелене новчаним средствима из донација и цене смештаја која се уплаћује за сваког корисника. Дом није био у ситуацији да остане без потребне количине пелена јер се приликом привременог недостатка залиха пелена за једнократну употребу користе као замена пелене за виšekратну употребу. Ради сигурног обезбеђивања потребне количине пелена за једнократну употребу, директору Дома је издата инструкција да у Финансијском плану Дома за 2016. годину планира већи износ средстава за одржавање личне хигијене.

196. У овом ставу делегација Комитета наводи да је током посете констатовала да је у току био премештај непокретних корисника са спрата у приземље Павиљона Б. Комитет жели да прими потврду, у року од три месеца, да су непокретни корисници у Дому Ветерник премештени у приземље и препоручио је да ови корисници имају дневни приступ спољашњем окружењу.

Инспектори социјалне заштите су током вршења инспекцијског надзора у Дому, 14. децембра 2015. године обишли Павиљон Б и констатовали да је 100 корисника из Одељења корисника са вишеструким сметњама збринуте у спаваоницама у приземљу Павиљона и да им је тако олакшан свакодневни излазак напоље.

197. У овом ставу делегација Комитета је оценила да су материјални услови у три павиљона А-Стари, А1 и А2 били лоши и многе собе пренасељене, да су неки корисници били приморани да спавају на танким импровизованим душецима од пене, на поду или су морали да деле кревете. У павиљону А1 било је само 70 кревета за 75 корисница. Комитет је препоручио као приоритет да сваком кориснику/корисници треба обезбедити сопствени кревет и душек.

Инспектори социјалне заштите су обишли Павиљон А-Стари, Павиљон А1 и Павиљон А2 и констатовали да је Дом обезбедио сваком кориснику кревет са душеком. У

Павиљону А-Стари је смештено 69 корисника у 14 спаваоница које имају 73 кревета. У Павиљону А1 је смештено 69 корисница у 14 спаваоница са 69 кревета. У павиљону А2 је смештено 70 корисника у 15 спаваоница са 71 креветом.

Ради побољшања услова живота корисника у Павиљону А-Стари, Павиљону А1 и Павиљону А2. Дом је сачинио План инвестиционих улагања за 2016. годину. Тај план подразумева замену металних врата и брава на спаваоницама и постављање адекватних топлих подова у спаваоницама у Павиљону А1 и Павиљону А2 и адаптацију спаваоница у Павиљону А-Стари.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања као надлежан орган обезбедиће средства за поменуте радове.

Уредбом о мрежи установа социјалне заштите ("Службени Гласник", број 16/12, 12/13) утврђен је капацитет Дома 500 корисника, Радна јединица за децу и младе 100 корисника и Радна јединица за одрасле 400 корисника. На дан надзора на смештају је 538 корисника, од којих 49 корисника је малолетно, до 18 година старости. Већи број корисника на смештају у односу на прописани капацитет Дома је последица раније прописаног капацитета од 600 корисника, који је важио више од десет година, и изражене потребе за смештајем деце са сметњама у развоју и одраслих са интелектуалним тешкоћама. У периоду од 2013 - 2015. године инспектори социјалне заштите Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Покрајинског секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију извршили су шест инспекцијских надзора чији су предмет били контрола броја корисника на смештају, уз издаван налог да се врши ревизија смештаја са надлежним центром за социјални рад корисника који не припадају прописаној категорији корисника, са циљем заштите права корисника и смањења броја корисника у Дому, и побољшање услова у погледу простора и опреме у одређеним павиљонима. Дом је такође поступао у складу са препорукама Заштитника грађана Републике Србије из Извештаја о посети Дому "Ветерник" Ветерник, 2013. године, које су се односиле на смањење броја корисника на смештају, нарочито деце и младих, побољшање услова живота и заштиту права корисника. Подаци говоре да се из године у годину смањује број корисника у Дому, дана 31.12.2014. године на смештају је било 552 корисника, а како је већ наведено актуелно се на смештају налази 538 корисника.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања планира да настави са процесом деинституционализације у систему социјалне заштите и подршком трансформацији Дома "Ветерник".